

Infoblad

KANKER ALGEMEEN

Vroege ontdekking

VROEGE ONTDEKKING

Als kanker aan het licht komt, is daar meestal een ontwikkeling van tientallen jaren aan voorafgegaan. Dit komt omdat er een aantal veranderingen in een lichaamscel nodig is voordat deze zich als een kankercel gaat gedragen. Naarmate wij ouder worden, neemt de kans op ontregeling van de celdeling toe. Daarom is kanker een ziekte die vooral bij oudere mensen voorkomt. Meer dan 2/3 van alle kankerpatiënten is ouder dan 60 jaar. Als kanker wordt ontdekt voordat het is uitgezaaid is er meer kans op langdurige overleving. Die kans is nog groter wanneer de tumor nog niet in omliggende weefsels is ingegroeid. Daarom is vroege ontdekking van kanker zo belangrijk.

Het duurt meestal jaren voordat een tumor, bijvoorbeeld als knobbeltje in de borst, voelbaar is. Of voordat een tumor klachten geeft, zoals kortademigheid als gevolg van een tumor in de long. Dat maakt vroege ontdekking vaak moeilijk. En hoewel er verschillende methoden voor vroege ontdekking zijn, is er helaas geen garantie dat dit altijd lukt. En als iemand er wél op tijd bij is, blijft de kans aanwezig dat genezing niet meer mogelijk is. Kortom: vroege ontdekking van kanker is belangrijk, maar niet altijd mogelijk. Bovendien geeft het geen garantie op genezing.

Vergrijzing: De wereld is aan het vergrijzen en daarom zal er steeds vaker kanker worden ontdekt.

OORZAKEN EN RISICOFACTOREN

Vijftig jaar geleden was er nog maar weinig bekend over de oorzaken van kanker. De afgelopen jaren heeft wetenschappelijk onderzoek aangetoond dat er een verband is

tussen het ontstaan van kanker en ons eigen gedrag. Bij ongeveer 35 tot 50% van de mensen die kanker krijgen, heeft een ongezonde leefstijl een belangrijke rol gespeeld bij het ontstaan van de ziekte. Ieder mens loopt een bepaald risico om kanker te krijgen. Ruim een op de drie Nederlanders krijgt in de loop van het leven kanker. Er zijn meer dan honderd soorten kanker, elk met een verschillende ontstaanswijze en ontwikkeling. Sommige soorten kanker komen meer voor dan andere. Sommige zijn goed vroeg te ontdekken, terwijl dat bij andere soorten kanker juist moeilijk is. Vaak is kanker het gevolg van een samenloop van omstandigheden. Naast leefgewoonten of erfelijke aanleg speelt toeval een rol. Iemand die altijd gezond heeft geleefd, kan toch kanker krijgen. En andersom kan iemand die altijd heeft gerookt, oud worden zónder kanker te krijgen.

LEEFSTIJL

Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat bepaalde leefgewoonten en/of leefomstandigheden het risico op een aantal soorten kanker vergroot. Voorbeelden hiervan zijn: roken, ongezond eten, veel alcohol drinken, onvoldoende lichaamsbeweging en overmatige blootstelling aan de zon. Maar ook: werken met kankerverwekkende stoffen, zoals asbest. De meeste factoren beïnvloeden het risico pas bij langdurige blootstelling. Een risicofactor voor de ene soort kanker hoeft dat niet te zijn voor een andere soort. Een ongezonde leefstijl of ongezonde leefomstandigheden verhogen het risico op het ontstaan van kanker. Met een gezonde leefstijl kunt u dus zelf een bijdrage leveren om het risico op kanker te beperken. Maar een manier van leven die kanker gegarandeerd voorkómt, is er helaas niet.

VIRUS

Bij 15 tot 20% van alle mensen met kanker is een virus de oorzaak. Het humaan papillomavirus (HPV) veroorzaakt

baarmoederhalskanker. HPV kan via seksueel contact worden overgedragen. Besmetting met het hepatitis B-virus (HBV) of hepatitis C-virus (HCV) gaat gepaard met een sterk verhoogd risico op leverkanker. Van een aantal andere virussen is de rol bij het ontstaan van kanker bij de mens minder duidelijk.

ERFELIJKE AANLEG

Er kunnen verschillende soorten kanker in één familie voorkomen. Die hebben meestal niets met elkaar te maken. Soms heeft iemand wel aanleg om een bepaalde soort kanker te krijgen,

omdat deze aanleg vanaf zijn geboorte in zijn erfelijk materiaal (DNA) is vastgelegd. Dit geldt voor ongeveer 5% van alle mensen met kanker.

MILIEU

Sommige mensen denken dat kanker hoofdzakelijk door veranderingen in het milieu wordt veroorzaakt. Toch blijkt dat milieuverontreiniging bij niet meer dan zo'n 1% van alle mensen met kanker een rol heeft gespeeld.

ZOU HET KANKER ZIJN?

Misschien overkomt het u wel eens: u denkt er misschien niet dagelijks aan, maar op een gegeven moment valt het op. Iets dat er eerst niet was. Een kuchje, een knobbeltje of een plekje op uw huid. Sommige klachten komen veel voor. De kans is groter dat ze op een onschuldige aandoening wijzen dan op kanker. Meestal gaan ze vanzelf weer over. Vaak is er een voor de hand liggende verklaring, zoals opgezette klieren (knobbeltjes) in de hals die meestal op een keelontsteking duiden. Niet elke klacht hoeft dus op kanker te wijzen, maar kan soms wél het eerste waarschuwingssignaal van kanker zijn. Dat is alleen te constateren na onderzoek door een arts. Een aantal signalen moet serieus genomen worden. Als vuistregel geldt dat als de klachten **na vier weken** nog aanwezig zijn, het verstandig is om naar de huisarts te gaan. Soms is het raadzaam al eerder te gaan.

Goede redenen om naar uw huisarts te gaan

Verschijselen die iets met kanker te maken **kunnen** hebben

1. Blijvende heesheid of hoest, en bloed in opgehoest slijm

Als er (een beetje) bloed in opgehoest slijm zit, is het verstandig direct naar uw huisarts te gaan. Vooral rokers moeten hierop letten.

2. Slikklachten

Als het eten niet goed zakt of blijft steken in de slokdarm. Ook als slikken pijn doet.

3. Nieuwe of veranderende moedervlekken

Als er in een nieuwe of een bestaande moeder vlek veranderingen optreden is het raadzaam direct naar uw huisarts te gaan. Het gaat dan om elke verandering in kleur, vorm, uiterlijk en grootte van een moedervlek. Ook een moedervlek die jeukt of makkelijk bloedt, moet worden gecontroleerd.

4. Een schilferend plekje of een knobbeltje op uw huid	Soms ontstaat op zo'n knobbeltje een wondje of zweertje dat niet binnen enkele weken geneest. Het hoeft geen kanker te zijn, maar voor wondjes die niet genezen, is het goed uw huisarts te raadplegen.
5. Een verdikking of knobbel(tje) ergens in uw lichaam	<ul style="list-style-type: none">• Met een verdikking of knobbeltje in de hals, oksel of lies dat na vier weken niet is verdwenen, is het verstandig naar uw huisarts te gaan.• Vrouwen die rond hun menstruatie een verdikking of knobbeltje in de borst voelen kunnen beter even wachten tot na de menstruatie. Als het dan niet kleiner of weg is, kunt u het beste naar uw huisarts gaan. Ook als het geen pijn doet.• Met een verdikking of knobbeltje in de zaadbal(len), of elders in uw lichaam is het het beste om binnen één week naar uw huisarts te gaan. Ook als het geen pijn doet.
6. Ongewoon vaginaal bloedverlies of abnormale afscheiding	Bij vrouwen is vaginaal bloedverlies bij/na het vrijen verdacht. Dat geldt ook voor bloed verlies tussen twee menstruatieperioden in of na de overgang en bij ongewone afscheiding. Soms geeft een beetje bloedverlies een bruinige afscheiding. Bij deze klacht is het advies om zo snel mogelijk uw huisarts te raadplegen.
7. Blijvende verandering in de stoelgang, zonder duidelijke aanleiding	<ul style="list-style-type: none">• Het kan gaan om langdurige diarree of verstopping, maar ook om blijvende afwisseling daarvan. Nader onderzoek is noodzakelijk als dit meer dan twee weken duurt.• Bloed en/of slijm bij de ontlasting is eigenlijk altijd een reden om binnen een week naar de huisarts te gaan. Let wel, het hoeft geen kanker te zijn. Ook bij andere aandoeningen kan er bloed en/of slijm bij de ontlasting voorkomen.
8. Urinewegproblemen of veranderingen bij het plassen	Het kan gaan om moeilijker kunnen plassen, vaker moeten plassen, pijn bij het plassen of bloed in de urine. Voor elke verandering geldt dat u het beste binnen een week uw huisarts kunt raadplegen.
9 Gewichtsverlies zonder aanleiding	Als u afvalt zonder dat daar een duidelijke aanleiding voor is, moet u daar niet mee blijven lopen. Raadpleeg hiervoor uw huisarts.

De beschreven verschijnselen zijn de meest in het oog springende klachten die op kanker **kunnen** wijzen. Maar soms wordt achteraf vastgesteld dat andere 'vage' klachten in verband stonden met kanker. Eén van die klachten kan onverklaarbare vermoeidheid zijn, al dan niet in combinatie met afvallen. Een arts let op het geheel van klachten en zal daarom mogelijk naar vermoeidheid of gewichtsverlies vragen. Er zijn ook mensen bij wie, nog voordat zij klachten hebben, kanker aan het licht komt door bijvoorbeeld een medische keuring.

ZELF ONDERZOEK

Sommige veranderingen aan uw lichaam, die mogelijk met kanker te maken hebben, kunt u zelf in de gaten houden. Zelfonderzoek – met regelmaat zelf uw lichaam onderzoeken op eventuele veranderingen – is geen wetenschappelijk bewezen effectieve methode voor vroege opsporing van kanker. Door zelfonderzoek raakt u echter wel vertrouwd met uw eigen lichaam: bijvoorbeeld hoe uw borsten of zaadballen aanvoelen en hoe uw huid eruitziet. Zo weet u wat bij u normaal is. Door regelmatig (bijvoorbeeld maandelijks) zelfonderzoek te doen, wordt het routine. Treedt er een verandering op, dan merkt u deze makkelijker op. Bovendien kunt u de verandering duidelijker aan uw huisarts omschrijven. Dit helpt uw arts bij het beoordelen van wat er aan de hand zou kunnen zijn.

BORST ZELFONDERZOEK

Borstafwijkingen komen bij veel vrouwen voor en zijn meestal onschuldig en goedaardig, maar sommige worden veroorzaakt door kanker. Vrouwen die een knobbeltje of verdikking voelen in hun borst terwijl ze ongesteld zijn, kunnen even afwachten of dit nog aanwezig is ná de menstruatie. In overige situaties doen vrouwen met een voelbare of zichtbare verandering aan/in hun borst er, ongeacht hun leeftijd, altijd verstandig aan om direct naar hun huisarts te gaan.

Naast de mogelijke voordelen van borstzelfonderzoek is er ook een nadeel. Uit onderzoek blijkt dat bij vrouwen die regelmatig hun borsten onderzoeken uiteindelijk vaker weefselonderzoek wordt gedaan. Vaak wordt met dit weefselonderzoek een goedaardige afwijking vastgesteld. Achteraf kan dan worden geconcludeerd dat het weefselonderzoek niet nodig was geweest. Uit onderzoek blijkt verder dat borstzelfonderzoek niet leidt tot minder sterfte aan borstkanker. Ook wordt borstkanker bij vrouwen die regelmatig hun borsten onderzoeken niet vroeger ontdekt. Iedere vrouw moet dan ook zelf de keuze maken of ze borstzelfonderzoek wil doen.

*Het is zeldzaam, maar ook **MANNEN** kunnen een knobbeltje in hun borst, een zwelling van de borst-(klier), of een zwelling van het gebied rond de tepel krijgen. Raadpleeg dan uw huisarts!!!*

Door borstzelfonderzoek leert u uw eigen borsten kennen. Veranderingen vallen u daardoor eerder op. Voorbeelden van veranderingen aan de borst(en) die reden kunnen zijn om naar uw huisarts te gaan:

- een knobbeltje
- deukjes of kuiltjes in de huid
- een sinds kort ingetrokken tepel
- een verandering van de tepel zoals roodheid, schilfertjes of een plekje dat lijkt op eczeem
- vochtafscheiding uit de tepel
- een borst die warm aanvoelt en rood is verkleurd. Soms ziet de huid er als een sinaasappelschil uit.
- een wondje van de huid dat niet geneest
- voortdurend pijn in (een van) uw borsten, op een plek waar ook het klierweefsel iets anders aanvoelt

ZAADBAL ZELFONDERZOEK

Over de oorzaken van zaadbalkanker is nog weinig bekend. De volgende groepen mannen hebben (mogelijk) een wat groter risico om zaadbalkanker te krijgen:

- Mannen bij wie een of beide zaadballen rond de geboorte niet waren ingedaald.
- Mannen die eerder zaadbalkanker hebben gehad.
- Mannen bij wie de zaadbal ineengeschrompeld is, bijvoorbeeld door verminderde bloedvoorziening (testisatrofie).
- Mannen bij wie zaadbalkanker in de familie voorkomt.

Als u tot een van deze groepen behoort, is het verstandig om uw zaadbal(len) regelmatig te onderzoeken, bijvoorbeeld elke maand. Dat kan het beste na een warm bad of een warme douche. Bij dit onderzoek rolt u de zaadbal

voorzichtig tussen uw duim en wijsvinger. Doe dit bij beide zaadballen, een voor een. Let vooral op een zwelling, een verharding of een andere verandering. Ga hiermee binnen een week naar uw huisarts of, als u nog onder controle bent na een eerdere behandeling, naar uw specialist.

De meeste mannen bij wie zaadbalkanker wordt vastgesteld, hebben zelf een verandering aan een zaadbal geconstateerd:

- een vergroting
- een verharding

Daarnaast meldt ongeveer eenderde van de patiënten:

- een dof, zwaar gevoel in de onderbuik, achter of in de balzak

Bij sommige mannen wordt zaadbalkanker vastgesteld vanwege de klachten die zij hebben door de uitzaaiingen. Deze klachten worden meestal veroorzaakt door zwelling van de lymfeklieren, waardoor pijn kan ontstaan, zoals:

- buikpijn of rugpijn

Andere klachten die kunnen wijzen op zaadbalkanker, zijn:

- zwelling van de borstklier(en)
- zwelling van het gebied rond de tepel(s)
- vermoeidheid of gewichtsverlies zonder aanwijsbare reden

Bij bovenstaande klachten is het verstandig om binnen een week naar uw huisarts te gaan.

HUIDINSPECTIE

Omdat huidkanker zichtbaar is aan de buitenkant van het lichaam, kunt u het in principe zelf ontdekken.

Er zijn verschillende soorten huidkanker: basaalcelcarcinoom, plaveiselcelcarcinoom, melanoom en een aantal zeer zeldzame vormen. Het basaalcelcarcinoom komt veruit het meest voor. Deze vorm van kanker is niet dodelijk. Melanomen en plaveiselcelcarcinomen kunnen wel levensbedreigend zijn.

Een [BASAALCELARCINOOM](#) kan als volgt beginnen:

- Een glad, glazig knobbeltje dat heel langzaam

groeit. Soms zijn daarin verwijde bloedvaatjes te zien. Op den duur ontstaat in het midden een zweertje (al dan niet met een korstje erop) en daaromheen een rand die parelachtig glanst. Zo'n plekje komt vooral voor in het gezicht en op het (kale) hoofd.

Basaalcelkanker

- Een 'eczeem' plekje, meestal op de romp. Dit soort plekjes reageert echter niet op een crème of zalf tegen eczeem, groeit langzaam door en geeft weinig klachten.

Een [PLAVEISELCELARCINOOM](#) kan als volgt ontstaan:

- Een bleekroze knobbeltje op de huid, soms met een schilferig, wit centraal gedeelte. Deze plekjes ontstaan vaak op plaatsen die vaak en veel hebben blootgestaan aan zonlicht, bijvoorbeeld in het gezicht (oren, lippen), de nek en op de rug van de hand.

Plaveiselcelcarnicoom

Indien een of meer van de hierboven genoemde veranderingen niet binnen vier weken geheel zijn verdwenen, is het nodig dat uw huisarts dit bekijkt.

De eerste verschijnselen van een **MELANOOM** zijn vaak veranderingen in een moedervlek. Het kan dan gaan om veranderingen zoals:

- (ongelijkmatige) toename in grootte en/of dikte
- kleurverandering
- omtrek: de rand wordt op een of meer plekken onregelmatig
- jeuk
- bloeden
- ontstaan van een zweertje of korstje

Een melanoom kan ook ontstaan zonder dat er van tevoren een moedervlek op die plek zat. Ook in dat geval moet u letten op de hierboven genoemde veranderingen.

Melanoom

Als u zo'n plekje op uw huid ontdekt is het raadzaam om direct naar uw huisarts te gaan.

Sommige typen **MOEDERVLEKKEN** worden vrijwel nooit kwaadaardig.

- De **dermale** (= onderhuidse) moedervlek: een in het gezicht voorkomende bolle moedervlek die huidkleurig of lichtbruin is en op jongvolwassen leeftijd ontstaat. Dermale moedervlekken worden met het ouder worden steeds bollier en kunnen haargroei vertonen.

- De **papillomateuze** (=bestaand uit fijne uitstulpinkjes) moedervlek: een op de huid liggende, bolle moedervlek. Dit soort moedervlekken is al aanwezig vanaf jongvolwassenleeftijd. De kleur kan sterk variëren van roze tot huidkleurig, bruin of zwart. De moedervlekken voelen zacht aan en zijn soms tot wel een centimeter groot.

Deze bolle moedervlekken veroorzaken vaak ongerustheid en leiden tot een bezoek aan de (huis)arts. Ongerstheid is in deze gevallen niet nodig. Dit soort bolle moedervlekken kunnen wel eens geïrriteerd raken en veranderingen vertonen. Als de moedervlek na drie weken nog niet is zoals daarvoor, is het wel nodig dat uw huisarts er naar kijkt.

Vraag hulp bij het inspecteren van plaatsen die u zelf niet kunt zien, zoals uw rug.

MEDISCHE ZELFTESTEN

Medische zelftesten zijn onderzoeken om uw eigen gezondheid te controleren. De laatste jaren zijn veel van dit soort testen ontwikkeld. De testen geven aan of er signalen zijn die op een ziekte of aandoening kunnen wijzen. U kunt zo'n test thuis, al dan niet via uw arts, uitvoeren. Zelftesten zijn verkrijgbaar bij drogisterijen, apotheken en thuiszorgwinkels. Ze moeten voldoen aan Europese veiligheids- en kwaliteitseisen. Sinds een paar jaar worden zelftesten ook via internet aangeboden en kunnen ze rechtstreeks bij de fabrikant worden aangeschaft. Wanneer ze door fabrikanten buiten Europa worden aangeboden, is hierop geen betrouwbaarheidscontrole uitgevoerd. Er zijn inmiddels ook zelftesten om bepaalde soorten kanker op te sporen. Sommige testen werden voorheen alleen door artsen uitgevoerd, maar zijn nu ook beschikbaar voor thuisgebruik. Testen in het ziekenhuis kennen een intensieve kwaliteitscontrole. Er is geen garantie dat zelftesten voor thuisgebruik deze kwaliteitscontrole ook hebben. Er bestaat veel

discussie over het gebruik van zelftesten voor kanker. Hiernaast een opsomming van enkele voor- en nadelen van dit soort medische zelftesten.

De zwangerschapstest is een bekend voorbeeld van een medische zelftest. Hoewel een zwangerschap natuurlijk geen ziekte of aandoening is.

Nadelen:

- Professionele (medische) begeleiding ontbreekt bij het doen van een zelftest.
- De uitslag van een zelftest kan lastig te beoordelen zijn. Er spelen vaak meer factoren mee dan de uitslag, zoals leeftijd, geslacht en andere risicofactoren.
- Zelftesten zijn niet voor 100% betrouwbaar: de uitslag kan iemand voor niets ongerust maken óf misschien onterecht geruststellen.
- De uitslag van een zelftest is een momentopname en geeft geen garantie dat kanker weg blijft of nergens anders in het lichaam aanwezig is.

Voordelen:

- Anoniem en op een zelfgekozen plaats en tijd meer te weten komen over uw eigen gezondheid.
- Verantwoordelijkheid voor uw gezondheid (meer) in eigen hand nemen.

De prostaatklachtenzelftest is een voorbeeld van zo'n zelftest om kanker vroegtijdig op te sporen. De **PSA-test** is verkrijgbaar via internet of de apotheek. Deze zelftest kan een verhoogde concentratie van PSA in het bloed aantonen. PSA (prostaatspecifiek antigeen) komt normaal gesproken in zeer geringe hoeveelheden in het bloed voor. Wijst de zelftest aan dat er beduidend meer PSA in het bloed zit, dan betekent dit dat er iets aan de hand is met de prostaat. Dat kunnen verschillende dingen zijn: een goedaardige prostaatvergroting, een prostaatontsteking, maar ook prostaatkanker. Daarom is verder onderzoek noodzakelijk. Een afwijkende uitslag wijst dus niet per definitie op kanker. Het is daarom verstandig met de uitslag naar uw huisarts te gaan.

Deze test is oorspronkelijk bedoeld als hulpmiddel voor artsen. Zij kunnen zo mannen met klachten die mogelijk op prostaatkanker wijzen of mannen die eerder behandeld zijn voor prostaatkanker controleren op mogelijke terugkeer van de ziekte. PSA-testen geven niet altijd allemaal dezelfde waarde als uitslag. Een PSA-test voor mannen zonder klachten wordt in Nederland daarom (nog) **niet aanbevolen**. Naast het mogelijke voordeel van vroege ontdekking van prostaatkanker zitten er ook nadelen aan het doen van een PSA-test. Prostaatkanker groeit doorgaans langzaam, waardoor mannen er vaak niets van merken en er geen last van hebben. Veel mannen overlijden aan iets anders terwijl ze, zonder het te weten, prostaatkanker hadden. De 'medische molen' en een ingrijpende behandeling zijn hen in dat geval bespaard gebleven. Daarbij komt dat de PSA-test ook niet nauwkeurig genoeg is: soms wordt prostaatkanker niet opgemerkt en soms ondergaan mannen na de test voor niets allerlei vervolgonderzoeken.

De **borstkankerselftest** is een ander voorbeeld van zo'n zelftest om kanker op te sporen. Deze test is in Nederland verkrijgbaar, maar PWF raadt vrouwen af deze test zonder tussenkomst van een arts te gebruiken.

BEVOLKINGSONDERZOEK

Voor sommige soorten kanker bestaat een specifieke onderzoeksmethode voor vroege opsporing. Als een dergelijke test op grote schaal aan de bevolking wordt aangeboden, wordt dit ook wel bevolkingsonderzoek of screening genoemd. Hier op Curaçao voert Fundashon Prevashon bevolkingsonderzoeken uit op het gebied van borstkanker en de stichting screent ± 245 dagen per jaar. Alle vrouwen die ingeschreven staan bij het Bevolkingsregister krijgen een uitnodiging per post. Vrouwen die geen vervoer hebben, kunnen met de bus van Fundashon worden opgehaald. Het is ook mogelijk om zonder afspraak binnen te lopen. De Stichting is dagelijks open van 8.00 - 17:00 uur non-stop. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Fundashon Prevashon op 462-3380 of info@fundashonprevashon.com

BEZOEK AAN UW HUISARTS

Als u met een klacht naar uw huisarts gaat, zal hij u doorgaans eerst een aantal vragen stellen, zoals:

- Wanneer is de klacht begonnen?
- Hoe is het patroon van de klacht: wisselend of constant?
- Heeft u ook vage algemene klachten, zoals vermoeidheid of gewichtsverlies?

U kunt hier van tevoren al over nadenken. Schrijf eventueel iets op. En aarzel niet om vragen te stellen. Uw huisarts zal u daarna mogelijk lichamelijk onderzoeken. Uw huisarts kan u voorstellen de ontwikkeling van de klachten nog even aan te zien. Het is dan verstandig om duidelijke afspraken te maken over de termijn waarop u terug moet komen als de klachten niet over gaan. Adviseert uw huisarts om af te wachten terwijl u prijs stelt op een verwijzing naar een specialist, probeer dan met uw huisarts te bespreken waarom u wilt afwijken van zijn advies.

ONDERZOEK

Als er reden voor is, zal uw huisarts verder onderzoek laten doen. Het is misschien nodig bloed, urine of ontlasting na te laten kijken of röntgenfoto's te laten maken. De uitslag van die onderzoeken kan een verwijzing naar een specialist nodig maken. Ook is het mogelijk dat de klacht zo duidelijk is dat uw huisarts niet wacht en u meteen verwijst naar een specialist. De enige manier om kanker vast te stellen, is door cel- en weefselonderzoek. Dat is alleen mogelijk in het ziekenhuis.

TWIJFEL

Het kan zijn dat u uit angst dat uw klachten écht met kanker te maken hebben niet naar uw huisarts durft te gaan. Of dat u bang bent dat uw huisarts denkt dat u zich aanstelt, omdat er misschien niets aan de hand is. Misschien ziet u ook op tegen

eventuele vervolgonderzoeken. Dit soort gedachten en emoties zijn begrijpelijk. Maar uitstel van een bezoek aan uw huisarts kan betekenen dat u al die tijd in spanning zit. Uw huisarts kan juist veel onrust wegnemen. Bovendien is het, als er sprake is van kanker, belangrijk om er vroeg bij te zijn. De kans op overleving is dan groter.

Het is belangrijk om bij aanhoudende veranderingen aan uw lichaam uw (huis)arts te raadplegen. Het kán wijzen op kanker, maar ook een waarschuwingsteken zijn van een andere ziekte of aandoening.